

**Advies over het voorontwerp van decreet houdende de
toelatingsvoorwaarden tot het gewoon lager onderwijs en
de engagementsverklaring tussen school en ouders in het
basis- en secundair onderwijs**

Advies over het voorontwerp van decreet houdende de toelatingsvoorwaarden tot het gewoon lager onderwijs en de engagementsverklaring tussen school en ouders in het basis- en secundair onderwijs

1 Situering

De minister vraagt een advies over een voorontwerp van decreet houdende toelatingsvoorwaarden tot het gewoon lager onderwijs en de engagementsverklaring tussen school en ouders in het basis- en secundair onderwijs.

Het voorstel van decreet bevat twee soorten maatregelen:

- 1 De toegang tot het gewoon lager onderwijs voor zesjarige leerlingen wordt in principe afhankelijk gemaakt van de inschrijving in een Nederlandstalige kleuterschool in het voorafgaande schooljaar.
- 2 Opname van een engagementsverklaring tussen school en ouders in het schoolreglement. Deze maatregel geldt voor het basisonderwijs en voor het secundair onderwijs.

Het advies werd voorbereid door de Raad Basisonderwijs onder het voorzitterschap van de heer Marc Van den Brande en door de Raad Secundair onderwijs onder het voorzitterschap van de heer Patrick Weyn.

De Algemene Raad bracht dit advies uit op 25 september 2008, 15 leden stemden voor, 6 leden onthielden zich bij de stemming.

2 Toegang tot het gewoon lager onderwijs

Het voorontwerp van decreet maakt de toegang tot het gewoon lager onderwijs voor zesjarige leerlingen afhankelijk van de inschrijving in een Nederlandstalige kleuterschool tijdens het vorig schooljaar. In dat schooljaar moet de leerling ten minste 220 halve dagen aanwezig zijn geweest. Leerlingen van zes jaar, of jonger, die niet aan deze voorwaarden voldoen, kunnen toch ingeschreven worden als zij slagen voor een test over hun kennis van het Nederlands. Het CLB neemt die test af.

2.1 Het principe

De Vlaamse Onderwijsraad gaat akkoord met het principe dat leerlingen voldoende Nederlands moeten kennen om het lager onderwijs in het Nederlands aan te vatten. De kennis van het Nederlands als instructietaal is zo belangrijk, dat een lagere school er vanuit moet kunnen gaan dat leerlingen die naar het eerste leerjaar komen minstens één volledig jaar kleuteronderwijs gevolgd hebben. Naast de kennis van het Nederlands zijn er echter nog andere elementen die de schoolrijpheid van een kind kunnen beïnvloeden.

De Vlor weet dat deze maatregel voortvloeit uit de Brussel-conferentie. Hij vraagt zich af of het nodig is om een maatregel te nemen voor heel Vlaanderen om een veel kleinere doelgroep te verplichten om voor zij inschrijven in het lager onderwijs minstens één jaar kleuteronderwijs in het Nederlands te volgen. Zal deze maatregel voor gevolg hebben dat

juist die doelgroepen – kansarme anderstalige kinderen en Franstalige leerlingen in Brussel en in de faciliteitengemeenten – tijdens het laatste jaar kleuteronderwijs zullen inschrijven in het Nederlandstalig kleuteronderwijs en regelmatig zullen aanwezig zijn in het Nederlandstalig kleuteronderwijs? Dit zijn bovendien twee totaal verschillende doelgroepen, die best ook op een andere manier benaderd worden.⁽¹⁾

2.2 Omkadering en werking

Financiering, subsidiëring en omkadering van het kleuteronderwijs moeten deze voorwaarde ondersteunen.

De Vlor wijst er op dat de voorwaarde 220 halve dagen aanwezig te zijn concreet betekent dat kinderen minimaal 67% van de tijd aanwezig moeten zijn ⁽²⁾. Nu worden kleuters maximaal voor 66% gefinancierd en omkaderd.

2.3 Alleen het laatste jaar kleuteronderwijs

Deze maatregel houdt enkel rekening met de aanwezigheid van de kleuter tijdens het laatste schooljaar van het kleuteronderwijs. Kleuters die vanaf de instapleeftijd het kleuteronderwijs volgen, maar die in de laatste kleuterklas lang ziek waren, moeten ook een taaltoets afleggen.

De Vlor vraagt zich af of deze maatregel impliciet geen belemmering zal zijn voor inclusief onderwijs. Deze kinderen zullen misschien vaker afwezig zijn tijdens het laatste jaar van het kleuteronderwijs en zullen vaker dan andere leerlingen de taaltoets moeten afleggen en, waarschijnlijk, met minder kans op slagen.

2.4 Attest kleuteronderwijs

Deze maatregel zal voor gevolg hebben dat alle kleuterscholen impliciet verplicht worden om aan alle kleuters van zes jaar, of jonger, die voldoen aan de toelatingsvoorwaarden voor het lager onderwijs een attest af te leveren. De kleuterschool zal daarvoor de afwezigheden nauwgezet moeten registreren. Het argument dat zij dat toch al moet doen voor de toekenning van de schooltoelage snijdt wel hout, maar ook voor die opdracht kregen kleuterscholen geen bijkomende middelen.

2.5 Opdracht van het CLB

Het CLB waarmee de lagere school waar de leerling inschrijft een contract heeft, zal normaal de taaltoets afnemen. Dit zal gevolgen hebben voor de taakbelasting van de CLB's. Het CLB zal vooral net voor of bij het begin van het schooljaar al die testen moeten afnemen. Is dat praktisch wel haalbaar op dat ogenblik? Daarmee wil de Vlor niet zeggen dat de test afnemen een opdracht moet worden van de school waar de leerling inschrijft of van de leerkracht van het eerste leerjaar.

¹ Zie ook: Vlaamse Onderwijsraad, Advies over de verlaging van de leerplichtleeftijd en over een optimalisering van het onderwijs aan de jongste kleuters, Raad Basisonderwijs, 21 april 2004, RBO/DPI/ADV/007, 18 bladzijden

² 182 schooldagen, waarvan 36 woensdagen = halve dagen, en 146 volle dagen, zijn samen 328 halve dagen. 220 halve dagen is 67% van 328 halve dagen

Het CLB wordt hier eerder in een controlerende rol geduwd. Zal dit geen negatieve gevolgen hebben voor de begeleidende rol die het later tegenover dat kind en die ouders heeft?

2.6 De taalproef

De Vlor heeft vragen bij de validiteit en de betrouwbaarheid van een taalproef. Zal die test in sommige gevallen bijvoorbeeld niet meer zeggen over de manier waarop een kleuter reageert op de onbekende volwassene die de test afneemt dan over de taalkennis van die kleuter?

2.7 Levensbeschouwelijke vakken

Een leerplichtige leerling in het kleuteronderwijs kan de lessen godsdienst en niet-confessionele zedenleer bijwonen in de lagere school die zijn ouders daarvoor kiezen. Een leerplichtige leerling heeft grondwettelijk inderdaad het recht op onderricht in een levensbeschouwelijk vak. Deze mogelijkheid bestaat nu niet uitdrukkelijk voor leerlingen die om één of andere reden de laatste kleuterklas overdoen. Zij stelt heel wat organisatorische problemen, vooral voor autonome kleuterscholen of voor kleuterscholen in een andere vestigingsplaats dan de lagere school van dezelfde basisschool.

2.8 Relatie met het inschrijvingsbeleid

De Vlor vraagt zich af hoe deze maatregel spoort met het inschrijvingsbeleid. Ook hier stelt het probleem zich vooral bij autonome kleuterscholen en lagere scholen waaraan geen kleuteronderwijs verbonden is.

2.9 Gevolgen voor anderstalige nieuwkomers

Deze maatregel heeft gevolgen voor de anderstalige nieuwkomers die hier toekomen net voor of in het begin van hun leerplichtige leeftijd. Zij kunnen als gevolg van deze maatregel pas instromen in het lager onderwijs in het schooljaar waarin ze zeven jaar worden. Zo lopen zij al een achterstand op op andere leerlingen van bij de aanvang van hun schoolloopbaan.

2.10 Franstalig onderwijs gefinancierd door de Vlaamse Gemeenschap

Het decreet bepaalt dat een leerling van zes jaar om toegelaten te worden, moet ingeschreven zijn in een "door de Vlaamse Gemeenschap erkende, gesubsidieerde of gefinancierde school voor kleuteronderwijs." De Vlor merkt op dat deze bepaling geen rekening houdt met de specifieke situatie van de Franstalige afdeling van een basisschool in Ronse. Deze school wordt door de Vlaamse Gemeenschap ingericht, dus erkend, en gefinancierd.

3 Engagementsverklaring tussen school en ouders

Deze maatregel verplicht alle basisscholen en alle secundaire scholen om in hun schoolreglement een engagementsverklaring op te nemen tussen de school en de ouders over:

- 1 oudercontact;
- 2 voldoende aanwezigheid;
- 3 vormen van individuele leerlingenbegeleiding en
- 4 een positief engagement ten aanzien van de onderwijstaal, onder de vorm van de bepaling dat leerlingen aangemoedigd worden om Nederlands te leren. Andere bepalingen over het positieve engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal kunnen enkel worden toegevoegd op voorwaarde dat daarover in het bevoegde lokaal overlegplatform een akkoord is bereikt.

Aan de facultatieve bevoegdheden van de scholengemeenschappen wordt de mogelijkheid toegevoegd om afspraken te maken over deze engagementen.

Aan de bevoegdheden van de lokale overlegplatformen wordt de mogelijkheid toegevoegd om afspraken te maken over het positief engagement van ouders ten aanzien van de onderwijstaal.

3.1 Het principe

De Vlor onderschrijft uitdrukkelijk de doelstellingen die aan de basis liggen van deze maatregel. Om leerlingen de beste kansen te bieden op een succesvolle schoolloopbaan is het heel belangrijk dat zij regelmatig aanwezig zijn op school, dat zij goed worden opgevolgd door hun ouders, dat zij ook buiten de school de kans krijgen om Nederlands te praten en dat er een goed contact is tussen ouders en school dat gebaseerd is op respect voor wederzijdse rechten en plichten.

De Vlor vindt niet dat daarvoor bij decreet elke school moet verplicht worden om zo'n engagementsverklaring in zijn schoolreglement in te schrijven. Deze verplichting zal niet bijdragen tot de realisatie van de doelstellingen die de minister beoogt.

De Vlor is wel voorstander van goede afspraken tussen ouders en school die in dialoog tot stand komen en die leiden tot wederzijdse engagementen en een partnerschap tussen ouders en school. Ook ouders moeten weten wat ze van een school mogen verwachten. Dergelijke afspraken maken niet enkel deel uit van een communicatiebeleid, maar van een breed participatiebeleid. De Vlor vraagt aan de minister om een initiatief te nemen om scholen aan te moedigen, te sensibiliseren en te stimuleren om deze dialoog met ouders en leerlingen op gang te brengen.

3.2 Waarom in het schoolreglement?

De Vlor verzet zich tegen de verplichting om de engagementsverklaring op te nemen in het schoolreglement.

Door scholen te verplichten om deze engagementen uitdrukkelijk in te schrijven in het schoolreglement wordt dit schoolreglement opnieuw uitgebreid. Er zijn nu al klachten over de omvang en de onleesbaarheid van schoolreglementen.

Is het wel nodig om deze bepalingen op te nemen in het schoolreglement, als ze toch niet afdwingbaar zijn in hoofde van de leerling? Zijn deze engagementen wel afdwingbaar in hoofde van de school? Kunnen zij bijvoorbeeld juridische gevolgen hebben als ouders beslissingen van de delibererende klassenraad aanvechten?

De Vlor vraagt zich af of het goed is scholen te verplichten om dit op te nemen. Is een aanbeveling waarbij aan scholen veel meer ruimte gelaten wordt voor een eigen invulling

hier niet meer op zijn plaats? Nu bevatten al heel wat schoolreglementen bepalingen in dit verband. Het is zeer de vraag of een verplichte, maar niet-afdwingbare engagementsverklaring, wel zal bijdragen tot een positieve dialoog tussen de school en de groep van ouders die de minister hier beoogt. De Vlor beveelt aan dat deze expliciete afspraken, met een wederzijds karakter, tot stand komen in een continu proces van dialoog, een partnerschap tussen school, leerlingen en ouders.

3.3 Engagements over vormen van individuele leerlingenbegeleiding

Individuele leerlingenbegeleiding gebeurt niet alleen door het CLB. Worden hier ook andere vormen van individuele leerlingenbegeleiding bedoeld zoals logopedie, psychotherapie...? Kan een school dit soort engagements vragen aan ouders? De raad pleit ervoor om bij engagements over individuele leerlingenbegeleiding in dialoog te gaan met leerlingen en met alle betrokkenen afspraken te maken over wederzijdse verwachtingen.

3.4 Uitbreiding van de facultatieve bevoegdheden van de scholengemeenschappen

De Vlor vindt het goed dat de facultatieve bevoegdheden van de scholengemeenschappen op dit punt worden uitgebreid. Door een gezamenlijk optreden van verschillende scholen in een bepaalde regio krijgen dit soort engagements meer slagkracht. Het blijft evenwel noodzakelijk dit soort engagements te vertalen naar elke afzonderlijke school. Het is belangrijk dat dergelijke afspraken in overleg en dialoog met alle betrokkenen in elke school gemaakt worden.

De Vlor merkt op dat er hier een probleem is voor het Gemeenschapsonderwijs. De facultatieve bevoegdheden worden in het decreet toegeschreven aan de scholengemeenschappen, terwijl in het bijzonder decreet dit soort van bevoegdheden behoren tot de bevoegdheden van de scholengroepen.

3.5 Uitbreiding van de bevoegdheden van de lokale overlegplatformen

De Vlor gaat niet akkoord met een uitbreiding van de bevoegdheden van de lokale overlegplatformen met bindende afspraken voor scholen op dit punt. Het LOP kan alleen faciliterend werken om scholen te ondersteunen bij engagements die ze nemen om het gebruik van het Nederlands niet te beperken tot het Nederlands als instructietaal. Voor de Vlor ligt hier ook een mogelijke opdracht voor de lokale besturen in het kader van hun flankerend onderwijsbeleid.